

PODRÓŻUJ PO MAŁOPOLSCE

w rytmie eko

REGION TARNOWSKI

fot. Kamil Sorocki

Czym jest ekoturystyka?

Ekoturystyka to kameralne odkrywanie i poznawanie wyjątkowych miejsc i ludzi, ich kultury, tradycji oraz zabytków. To, co wyróżnia podróżowanie w stylu eko, to szacunek i wrażliwość na przyrodę i krajobraz, a także na potrzeby ludzi, którzy mieszkają w zakątkach, które odwiedzamy. Dzięki ekoturystyce jesteśmy bliżej nich i natury, mamy szansę doświadczyć, poczuć, poznać, zaprzyjaźnić się, zachwycić otaczającym światem. I zabrać ze sobą swój ślad węglowy oraz... wspaniałe wspomnienia.

REGION TARNOWSKI

Rowerem
przez Przedgórze

Na szlaku wina, miodu
i lokalnego rzemiosła

Spacerem i rowerem w krainie
winnic i wyśmienitej kuchni

Rowerem w Dolinie
Dunajca

Ekowędrówki przez
Pogórze Ciężkowickie

REGION TARNOWSKI

Rowerem

przez Przedgórze

Brzesko | Okocim | Dębno
Borzęcin | Dołęga | Radłów
Wierzchosławice | Wojnicz

fot. Kamil Sorocki

rowerem

przyroda

dziedzictwo

lokalne produkty

sztuka

Zmierzając w kierunku Tarnowa, w Widłach Uszwicy, Wisły i Dunajca możemy podziwiać miejsca i krajobrazy wyczarowane z pól, lasów, drewnianych chałup, szlacheckich dworów, kolorowych przydrożnych kapliczek i ceglanych neogotyckich kościołów projektowanych przez wybitnego architekta i konserwatora sztuki – Jana Sas-Zubrzyckiego. Pojedziemy rowerem przez malownicze zakątki pełne pamiątek historycznych od średniowiecza po powstanie styczniowe. Wsłuchamy się we wspomnienia z I i II wojny światowej zachowane na zabytkowych cmentarzach wojennych i w miejscach poświęconych pamięci Żydów i Romów, którzy jeszcze sto lat temu tworzyli lokalną społeczność. Zatrzymamy się na średniowiecznym Rynek w Brzesku i wsłuchamy się w dzieje rodu Goetzów, twórców okocimskiego browaru i znanych filantropów związanych z regionem. Zwiedzimy niezwykły zamek w Dębnie, gdzie poznamy rycerskie tradycje i legendy. Szlaki prowadzące przez Wojnicz przypominają o dawnych traktach handlowych biegnących na Węgry i historii kasztelanii wojnickiej, która witała św. Kingę. Poznajcie Przedgórze – region położony tak blisko Krakowa, a wciąż tak mało odkryty, pełen niespodzianek i emocjonujących opowieści.

Ekowycieczka rekomendowana dla:

- ▶ miłośników turystyki rowerowej
- ▶ grup rodzinnych doświadczonych w wycieczkach na dwóch kółkach

MIKROWYPRAWY

1. Z Brzeska na zamek w Dębnie

Brzesko Okocim PKP – Brzesko Rynek – Okocim Górny – Okocim – Kamieniec – Porąbka Uszewska – Dębno – zamek w Dębnie – Wola Dębińska – Maszkienice – Sterkowiec PKP

Podczas tej niedługiej sympatycznej wycieczki poznamy ciekawe zabytki świeckie i sakralne, przejdziemy przez piękne tereny leśne i odnajdziemy wspaniałe miejsca widokowe. Szlak prowadzi w większości drogami o stosunkowo niskim natężeniu ruchu, częściowo utwardzonymi duktami leśnymi.

Dojeżdżamy z rowerem na stację PKP Brzesko Okocim i zmierzamy w kierunku centrum **Brzeska**, mijając po drodze **cmentarz żydowski** i sąsiadujący z nim cmentarz z **I wojny światowej nr 276**. Na przełomie XIX i XX w. Żydzi stanowili dwie trzecie mieszkańców Brzeska.

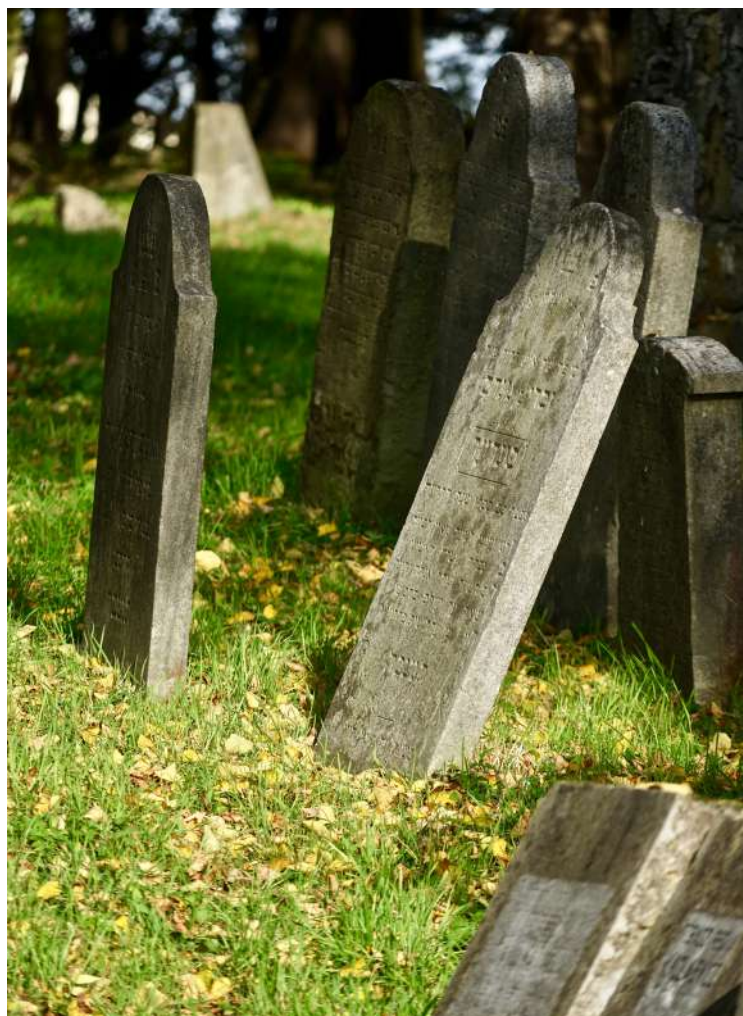
Żydzi w Brzesku

W 1939 r. w Brzesku było zarejestrowanych 211 działalności gospodarczych prowadzonych przez Żydów. Były również rodziny inteligencji: sędziowie, adwokaci, lekarze, urzędnicy. Żydzi brzescy mieli duży wpływ na życie miasta nie tylko z racji swojej pozycji ekonomicznej. Wielu wykształconych włączało się w działalność społeczną, kulturalną i polityczną. Brali udział w pracach rady miasta, cieszyli się powszechnym szacunkiem. Najdobitniej o pozycji Żydów w Brzesku świadczy właśnie fakt, iż w latach 1894–1906 funkcję burmistrza gminy Brzesko piastował Henoch Kłopholz. Z kolei Julia Kłopholz, jego córka, była współzałożycielką gimnazjum. Prężna i światła społeczność Żydów brzeskich została zniszczona przez okupantów niemieckich, którzy zajęli miasto 5 września 1939 r.

► Polin, Muzeum Historii Żydów Polskich,
<https://sztetl.org.pl>

Na Rynku w Brzesku, fot. Dominika Zaręba

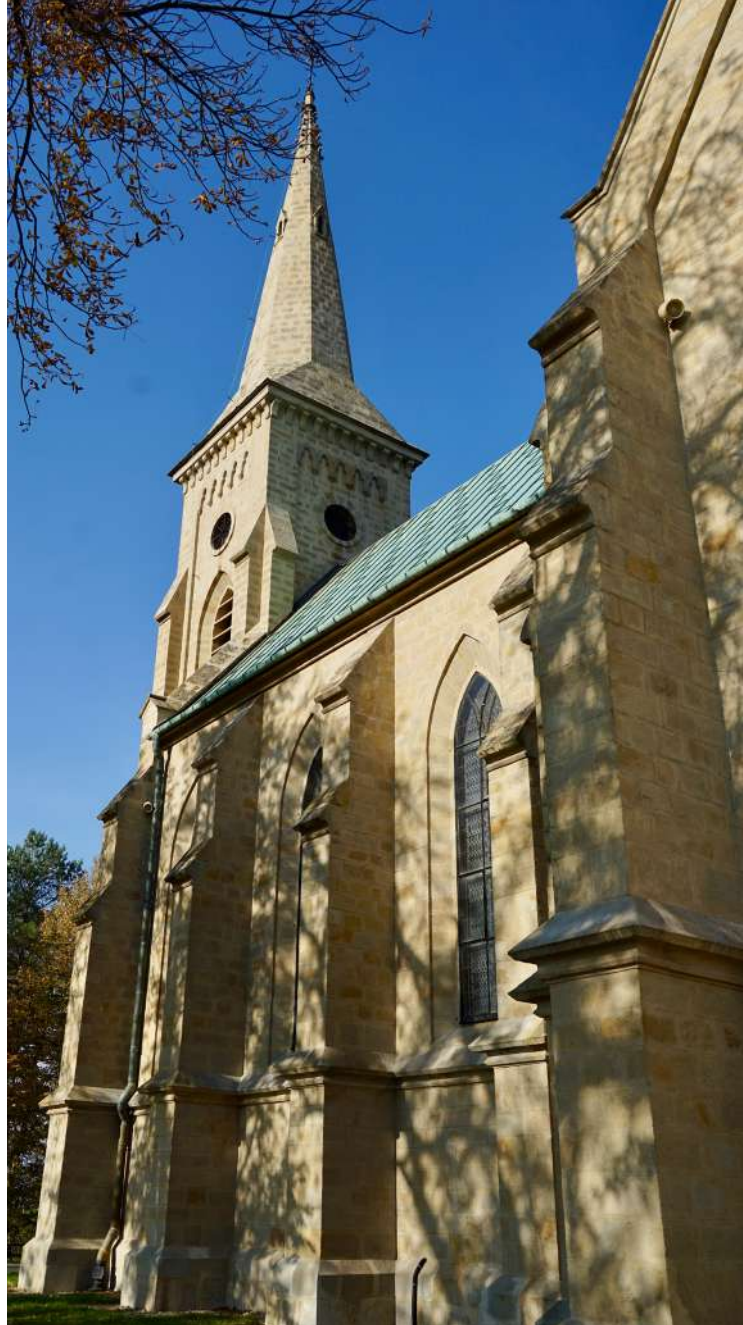

Cmentarz żydowski w Brzesku, fot. Dominika Zaręba

Jedziemy na malowniczy kwadratowy **Rynek** pamiętający czasy średniowiecza. Można tu przysiąść na ławeczce i poczytać o zabytkach i ciekawostkach ziemi brzeskiej na tablicy informacyjnej obok fontanny i okocimskich koziołków. Jeśli nie zabraliśmy prowiantu na drogę, to koniecznie zaopatrzymy się w przepyszne produkty, które oferuje Bar Mleczny Smakosz (ul. Sobieskiego 10). Zmierzamy teraz w kierunku **Browaru Okocim**, musimy przejechać ruchliwe rondo u zbiegu dróg nr 75 i 94, ale za chwilę skręcimy już w spokojniejsze tereny podmiejskie. Po przejechaniu Uszwicy jesteśmy na obszarze Browaru Okocim, który otacza zabytkowy **park krajobrazowy z pałacem Goetza** – dawną siedzibą rodu Goetzów okocimskich, właścicieli tych ziem i twórców słynnego browaru. Ulica Browarna zaprowadzi nas do **Okocimia Górnego**, gdzie warto zaglądnąć do niezwykłego neogotyckiego **kościółka pw. Trójcy Przenajświętszej**, który został wzniesiony z ciosów piaskowca w latach 1884–1885 według projektu Maxa Schwedy, architekta cieszyńsko-wiedeńskiego.

Mijamy cmentarz i przejeżdżamy przez centrum **Okocimia**, gdzie zachowało się dość dużo tradycyjnych drewnianych domów. Na końcu wsi, przy skrzyżowaniu, skręcamy w prawo, zjeżdżając stromo w dół i podziwiając widoki na pasma Beskidzkie. Na rozwidleniu dróg wybieramy tę prowadzącą lekko w prawo pod górkę. W okolicach przysiółka **Kamieniec** rozpoczyna się malowniczy fragment szlaku prowadzący przez las (pamiętajmy, by na skrzyżowaniu leśnych dróg odbić w lewo – tam gdzie znajduje się szlaban). Las zaprowadzi nas do **Porąbki Uszewskiej**, znanego miejsca kultu maryjnego.

Mijamy **kościół pw. św. Andrzeja Apostoła** z lat 1910–1918, zaprojektowany przez Jana Sas-Zubrzyckiego w stylu gotyku nadwiślańskiego i podjeżdżamy pod **Grotę Matki Bożej z Lourdes** z 1904 r., będącą repliką słynnego miejscawie Francji.

Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej w Okocimiu, fot. Dominika Zaręba

Grota Matki Bożej z Lourdes w Porąbce Uszewskiej, fot. Dominika Zaręba

Jedziemy spokojną ulicą wzdłuż potoku Niedźwiedź. Po drodze mijamy kilka charakterystycznych kapliczek przydrożnych, dobrze zachowanych obiektów ludowych z pierwszej połowy ubiegłego stulecia. Prosto do Dębna prowadzi nas oznakowanie nowych szlaków EnoVelo. Przejeżdżamy obok **Gospodarstwa Agroturystycznego Na Kuźniku**, naprzeciwko którego znajduje się miejsce pamięci poświęcone działaczom społecznym i bohaterom I i II wojny światowej pochodzącym z Porąbki Uszewskiej.

Jedziemy przez wieś **Dębno**, mijamy gotycki **kościół pw. św. Małgorzaty Panny i Męczenniczki w Dębnie**. Zaraz za zabytkowym **cmentarzem parafialnym** z lat 1830–1840 skręcamy w lewo w kierunku zamku otoczonego przepięknym parkiem. W pobliżu głównego wejścia na cmentarz wznosi się neogotycka **kaplica grobowa Jastrzębskich** – ostatnich właścicieli zamku, zaprojektowana przez słynnego Jana Sas-Zubrzyckiego, którego dzieła towarzyszą nam w czasie wycieczek po ziemi tarnowskiej.

Późnogotycki **zamek w Dębnie** wznosił w latach 1470–1480 Jakub z Dębna – kanclerz wielki koronny i kasztelan krakowski, herbu Odrowąż. Po zwiedzeniu naszego kulminacyjnego punktu wycieczki – dojeżdżamy do stacji PKP Sterkowiec, gdzie kończymy wycieczkę.

 26 km 3-4 h trasa łatwa

 rowerem

Kościół pw. św. Małgorzaty Panny i Męczenniczki w Dębnie, fot. Kamil Sorocki

Zamek w Dębnie, fot. Kamil Sorocki

Inny wariant wycieczki: Eurovelo 4 i na zamek w Dębnie

Pętla prowadzi przez gminy Brzesko oraz Dębno i korzysta z trasy rowerowej Velo-Metropolis (Eurovelo 4, EV4), czerwonego szlaku rowerowego oraz EnoVelo. Trasa rozpoczyna się przy dworcu PKP Brzesko Okocim. Pojedziemy spokojnymi drogami o dobrej nawierzchni asfaltowej. Szlak zaprowadzi nas na **zamek w Dębnie**, a chwilę później czeka nas podjazd boczną drogą pod wzniesienie **Godów** przez sady jabłkowe w klimacie łąki francuskiej.

Ze szczytu wzniesienia podziwiać można panoramę gór. Przy dobrych warunkach widać Tatry (95 km w linii prostej) oraz Babią Górę (105 km w linii prostej). Po zjeździe przejeżdżamy przez miejscowość **Porąbka Uszeńska** z Sanktuarium Maryjnym. Można tu także zatrzymać się i przenieść w czasie dzięki mini kawiarni-lodziarni Śmietankowy Bzik w stylu PRL (lody, napoje, oranżada z saturatora, ciastka, gofry i więcej). Po przerwie wskakujemy na szlak rowerowy EnoVelo. Bocznymi drogami wracamy pod dworzec PKP Brzesko Okocim, przez Maszkienice i Jadowniki.

 45, 5 km 4-5 dni trasa średnia

 rowerem

2. Śladami przydrożnych kapliczek i cmentarzy wojennych na Nizinie Nadwiślańskiej

Sterkowiec PKP – Szczepanów – Przyborów – Borzęcin – Borzęcin Dolny – Dołęga, dwór w Dołędze – Nowa Wieś – Wał-Ruda – Zabawa – Radłów – Łęka Siedlecka – Siedlec – VeloDunajec – Komorów – [zjazd do Wierzchosławic, Muzeum Wincentego Witosa] – Gosławice – Ostrów – Bogumiłowice PKP

Pojedziemy przez malownicze wiejskie krajobrazy Niziny Nadwiślańskiej, wsie, pola i lasy; po drodze dużo zachowanych drewnianych domów, szlachecki dwór w Dołędze, mnóstwo przydrożnych kapliczek i kilka zabytkowych cmentarzy z I wojny światowej.

Miejsce wypoczynkowe dla turystów rowerowych w Borzęcinie

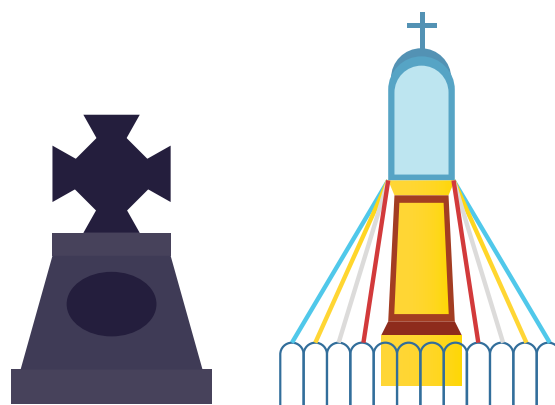
Miejsce postojowe dla rowerzystów jest wyposażone w stojaki na rowery, ławki parkowe oraz ławki solarne o mocy paneli fotowoltaicznych 100 W i pojemności akumulatorów 12Ah, z dostępem do internetu za pomocą routera WiFi – hotspot oraz możliwością ładowania przez gniazda USB smartfonów, tabletów i odtwarzaczy mp3. Znajduje się przy Gminnym Ośrodku Kultury w Borzęcinie.

Drewniane chaty w Borzęcinie, fot. Kamil Sorocki

Bazylika pw. św. Marii Magdaleny i św. Stanisława w Szczepanowie, fot. Dominika Zaręba

Kapliczki przydrożne na szlaku, fot. Jagoda Ostrowska

Wycieczkę rozpoczynamy na stacji PKP Sterkowiec, gdzie dojeżdżamy z rowerem kolejami regionalnymi. Przejeżdżamy przez **Szczepanów**, mijamy ceglana neogotycką **bazylikę pw. św. Marii Magdaleny i św. Stanisława** wzniesioną wg projektu Jana Sas-Zubrzyckiego, wybitnego architekta, którego zabytki z początku XX w. są ikonami ziemi tarnowskiej. Stąd pojedziemy pośród wiejskich krajobrazów wsi **Przyborów i Borzęcin**, gdzie zachwycą nas liczne przydrożne kapliczki. Zachowało się tu także wiele pięknych drewnianych zagród otoczonych wiejskimi ogrodami. W Borzęcinie przejeżdżamy rzekę Uszwicę, mijając **kościół Narodzenia NPM** – tu również działał Jan Sas-Zubrzycki, który przebudował świątynię w latach 1912–1917. Ta eklektyczna budowla wzniesiona z cegły i kamienia ma pozostałości dawnej architektury barokowej. Obok cmentarza parafialnego skręcamy w lewo i jedziemy przez **Borzęcin Dolny**. Warto wiedzieć, że na cmentarzu w Borzęcinie Dolnym postawiono nowy **pomnik poświęcony pamięci pomordowanych Romów**. Na cmentarzu spoczywają Romowie zamordowani przez Niemców w borzęcińskim lesie w 1942 r. Rzeźbę z piaskowca przedstawiającą postać matki tulącej dziecko wykonał romski artysta z Węgier Andras Kallai.

Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów,
fot. Kamil Sorocki

Los Romów na ziemi tarnowskiej

Jak pisze Adam Bartosz – *Cyganie/Romowie byli jedną z tych kategorii ludzi, których ideologia nazizmu skazali na całkowitą zagładę. Przygotowali im los ten sam, co Żydom.*

Największa zbiorowa mogiła Romów znajduje się w miejscowości **Szczurowa**, gdzie mieszkała grupa ok. 100 Cyganów. Naziści zamordowali tu 93 mieszkańców od niemowląt po osoby starsze. Mogiły i miejsca pamięci Romów znajdują się także w Borzęcinie Dolnym, wsi Bielcza (skąd pochodził ostatni romski król) i Żabnie. W lesie pomiędzy Wał-Rudą a Borzęcinem, gdzie naziści dokonali egzekucji, stoi drewniany **Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów**, który zaprojektowała romska artystka Małgorzata Mirga-Tas. Romowie z ziemi tarnowskiej należeli do grupy językowo-etnograficznej Polska Roma, czyli Polskich Cyganów Nizinnych. Pochodziła z niej także słynna romska poetka Papusza – Bronisława Wajs.

► Adam Bartosz, „Tabor pamięci Romów”, 2003

Na szlaku w okolicach Dołęgi,
fot. Dominika Zareba

Szlachecki dwór w Dołędze,
fot. Kamil Sorocki

Zmierzamy do Dołęgi i szlacheckiego **dworu w Dołędze** z połowy XIX w. położonego na Szlaku Architektury Drewnianej. Po zwiedzeniu zabytku i jego malowniczego otoczenia pojedziemy spokojną drogą pośród stawów, łąk i lasów do miejscowości **Wał-Ruda**, gdzie znajduje się **cmentarz z I wojny światowej nr 261**. Na skrzyżowaniu z główną drogą nr 964, skręcamy w lewo i jedziemy ponad kilometr wzdłuż drogi 964 przez wieś **Zabawa**. Mijamy ceglany **kościół pw. Trójcy Przenajświętszej** i **Sanktuarium bł. Karoliny Kózkówny** oraz cmentarz parafialny z położonym obok **cmentarzem z I wojny światowej nr 260**. Z głównej drogi odbijamy w prawo w pobliżu gotyckiego **słupa granicznego** w uliczkę Zakościele prowadzącą pośród pól do Radłowa.

Cmentarz z I wojny światowej nr 261
w Wał-Ruda, fot. Dominika Zaręba

Słup graniczny w Biskupicach Radłowskich

Jest najstarszym tego typu obiektem w Polsce. Został wzniesiony w 1450 r. z wapienia pińczowskiego na trakcie handlowym prowadzącym z Radłowa do Opatowa z inicjatywy kardynała Zbigniewa Oleśnickiego. Stał na granicy dóbr należących do biskupów krakowskich i wsi rycerskiej Zabawa. W ten sposób zakończyć miały się właśnie o własność ziem. Słup ma formę czworobocznego graniastosłupa. Zobaczymy na nim m.in. łaciński napis: *Hoc signum verum clerum distinguit et hern 1450 may 4, czyli w wolnym tłumaczeniu: Ten znak posiadłości duchowne rozdziela i pańskie. 1450 rok 4 maj.*

Gotycki słup graniczny,
fot. arch. Tarnowskiej Organizacji Turystycznej

Mijamy radłowski cmentarz parafialny, którego część stanowi **cmentarz z I wojny światowej nr 268**. Na drugim skrzyżowaniu skręcimy w prawo w ul. Rzemieśniczą, a następnie w lewo w ul. Brzeską – by dotrzeć na radłowski Rynek – **Plac Tadeusza Kościuszki**. Stoi tu ciekawy brązowy **pomnik Iwa z lirą** przedstawiający herb Radłowa.

Po odpoczynku na radłowskim Rynku pojedziemy kawałek główną drogą 975 obok **kościół pw. św. Jana Chrzyciela** w Radłowie, który po zniszczeniach w czasie I wojny światowej został odbudowany wg projektu znanego architekta i rzeźbiarza Karola Stryjeńskiego, autora m.in. kilku schronisk tatrzańskich. Po chwili z głównej drogi odbijamy w prawo w kierunku Dunajca. W **Łęce Siedleckiej** mijamy kolejny **cmentarz z I wojny światowej nr 210**. W Siedlcu wjeżdżamy na **VeloDunajec**, którą to trasą jedziemy na południe. W **Komorowie** zjeżdżamy z trasy rowerowej i mamy dwa warianty przejazdu. Krótszym wariantem pojedziemy przez **Gosławice**, obok malowniczego **cmentarza z I wojny światowej nr 214**, następnie przez Ostrów do Bogumiłowic na stację PKP.

Warto jednak wydłużyć trasę i w wariantcie dłuższym w Komorowie skręcić na **Wierzchosławice**, żeby zwiedzić **Muzeum Dom Wincentego Witosa** mieszczące się w drewnianej zagrodzie rodzinnej znanego działacza ruchu ludowego i premiera Rzeczypospolitej Polskiej. Stamtąd pojedziemy do Gosławic i dalej przez Ostrów do Bogumiłowic (trasa będzie wówczas dłuższa o ok. 5 km). Między Wierzchosławicami a Radłowem znajduje się kilka akwenów pożywiowych bogatych w różne gatunki ryb i roślin wodnych – **Jeziora Trzydniaki i Dwudniaki** oraz **zbiorniki S1 i S2**. Zakątek ten, nazywany „Pojezierzem tarnowskim”, jest popularny wśród amatorów wędkarstwa.

 50-55 km 6 h trasa średnia

 rowerem

Kościół pw. św. Jana Chrzyciela w Radłowie,
fot. Kamil Sorocki

Cmentarz z I wojny światowej nr 214 w Gosławicach,
fot. Dominika Zaręba

Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach,
fot. Kamil Sorocki

3. Pętla rowerowa przez Wojnicz

Bogumiłowice PKP – Sieciechowice – Mikołajowice – Łukanowice – Wojnicz – Sufczyn – Biadolin Szlacheckie – VeloMetropolis – Bogumiłowice PKP

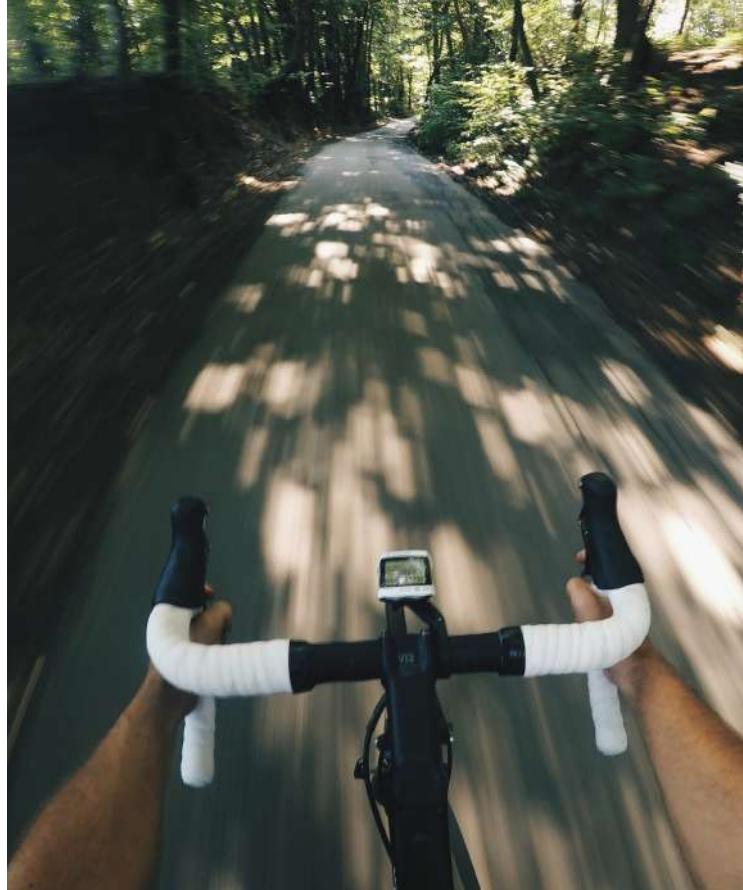
Płaska pętla to propozycja łatwej trasy po spokojnych drogach w rejonie Wojnicza. Start i meta zlokalizowane są na odnowionej w ramach modernizacji trasy kolejowej E30 stacji PKP w Bogumiłowicach, dzięki czemu pętla staje się dostępna dla mieszkańców Krakowa i okolic. Pierwsze kilometry wiodą spokojną lokalną drogą, którą przebiega obecnie trasa **VeloDunajec**. W przyszłości będzie tu osobna trasa po wałach przeciwpowodziowych. Mijamy urokliwe **Sieciechowice**, robiąc wrażenie Betoniarnię w **Mikołajowicach** i kierujemy się do **Łukanowic**. Przecinamy drogę krajową nr 94 (z pomocą przychodzi sygnalizacja świetlna) i szybko zapominamy o ruchu samochodowym, kierując się po coraz bardziej zapomnianych szosach wśród domostw i pól uprawnych. Po kilku kilometrach wjeżdżamy do **Wojnicza**, mijamy **kościół pw. św. Wawrzyńca Męczennika**. W miasteczku możemy odpocząć przy ładnym **Rynku**. Nie zapomnijmy zajrzeć do zabytkowego drewnianego **kościoła pw. św. Leonarda** z drugiej połowy XVI w., położonego niedaleko Rynku.

Ruszamy dalej na zachód, mijamy **cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 282**. Czeką nas jedynie wzniesienie podczas tej wycieczki, czyli droga przez **Wąwóz Szwedzki**. To wyjątkowy odcinek trasy, który oferuje ciekawe krajobrazy niezależnie od pory roku. Na szczęście wzniesienie nie jest zbyt strome ani zbyt długie i po chwili zjeżdżamy szosą do **Sufczyna**. Ponownie przecinamy drogę krajową (z pomocą przychodzi chodnik i oznakowane przejście dla pieszych) i lecimy lekko z góry przez **Perłę** w kierunku **Biadolin Szlacheckich**.

Dojeżdżamy do linii kolejowej, którą też przecinamy i wjeżdżamy na oznakowany szlak **VeloMetropolis** wiodący przez Las Radłowski wzdłuż autostrady A4. To ciekawy odcinek, na którym nowoczesność (autostrada, wiadukty i przejścia dla zwierząt) łączy się z sielankowym klimatem lasu i stawów radłowskich. Po kilku kilometrach dojeżdżamy na metę trasy – do Bogumiłowic i zamykamy pętlę.

Rowerem
przez Przedgórze

Szusujemy na szlakach Przedgórze,
fot. Piotr Kołodziej

34,5 km

3-4 h

trasa łatwa

rowerem

Kościół pw. św. Wawrzyńca Męczennika
w Wojniczu, fot. Piotr Kołodziej

4. W siódmach Dunajca, Wisły i Raby

Bogumiłowice PKP – Gosławice – Hutki – Brzeżnica – Borzęcin – Niedzieliska – Strzelce Wielkie – Barczków – Uście Solne – Wyżyce – Mikłuszowice – Gawłówek – Stanisławice PKP

Propozycja dłuższej wycieczki po „nowościach” rowerowych ziemi tarnowskiej. Przejedziemy po trasach VeloDunajec, VeloRaba, VeloMetropolis/ EV4 i szlaku EnoVelo. Będzie też super płasko, bo ten obszar Małopolski rozpostarty trójkątem między Puszcą Niepołomicką, Tarnowem i rzeką Wisłą to prawdopodobnie jedyny tak rozległy, nizinny kawałek województwa małopolskiego.

Proponujemy dojechać do Bogumiłowic z Krakowa pociągiem (ok. 1 h jazdy). Pierwsze kilometry ze stacji kolejowej „przekreścimy” po malowniczych wałach Dunajca w ramach trasy **VeloDunajec** (polecamy zjazd z nich na starorzeczka w Komorowie). Potem świeżo powstałym łącznikiem z **Gosławic** przejedziemy do **Lasów Radłowsko-Wierzchosławickich**. Tu zacznie się zdecydowanie bardziej „gravelowa” jazda przez lasy, którą proponujemy w zasadzie każdemu jako alternatywę w upalne dni dla jazdy po wałach w ramach Wiślanej Trasy Rowerowej WTR lub „serwisówkami” autostrady

zaadaptowanymi na potrzeby EV4 (Eurovelo 4). Jedyne co może spowolnić jazdę, to bogactwo jezior w tych lasach oraz atrakcji przyrodniczych, bo nawierzchnia, mimo że szutrowa, jest naprawdę porządna. W **Borzęcinie** wpadniemy na świeżo wyznakowany szlak **EnoVelo**, którego znaki potowarzyszą nam aż do **Uścia Solnego**. Szlak na tym odcinku prowadzi bardzo spokojnymi drogami przez pola, lasy i okoliczne atrakcje. Polecamy zwiedzić m.in. drewniany **kościół pw. św. Sebastiana w Strzelcach Wielkich**, gdzie zaraz obok odpoczniemy w ogromnym szałasie dla rowerzystów. W **Barczkowie** warto poszukać starego domu, który zagrał główną rolę w filmie „Demon”. Jazda z Uścia Solnego do **Mikłuszowic** to wykorzystanie fragmentu trasy VeloRaba, która na tym odcinku przyjemnym szutrem po wałach doprowadza pod samą **Puszcę Niepołomicką**. Tu można aż do końcowej stacji kolejowej jechać w zasadzie cały czas drogami asfaltowymi przez Puszcę, ale proponujemy zachować w uszach ten chrzęst kamyczków pod oponami i przejazd szutrową **Drogą Królewską**. Kto wie, może uda się wypatrzeć żubry za ogrodzeniem Ośrodka Hodowli Żubrów w Poszynie? Wycieczkę kończymy na stacji PKP Stanisławice, położonej zaraz na skraju Puszczy. Oczywiście, można wrócić do Krakowa na rowerze, korzystając z trasy VeloMetropolis (Droga Królewska przez Puszcę i dojazd do wałów wiślanych).

 76 km 5-6 h trasa średnia

 rowerem

W siódmach Dunajca, Wisły i Raby,
fot. Jarosław Tarański

Szałas dla rowerzystów w Strzelcach Wielkich,
fot. Jarosław Tarański

EnoVelo

Nowe trasy rowerowe są tworzone w subregionie tarnowskim, a ich motywem przewodnim jest enoturystyka. Trasy rowerowe EnoVelo z założenia mają stanowić połączenie aktywnego i kulinarnego odkrywania regionu wraz z jego bogactwem przyrodniczym.

► więcej informacji: www.enovelo.pl

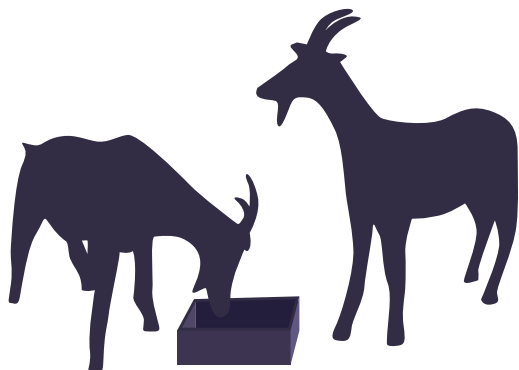

EnoVelo,
fot. Jarosław Tarański

NAJWAŻNIEJSZE MIEJSCA NA SZLAKACH WYCIECZEK

Rynek w Brzesku

Według zapisów historycznych Brzesko w XIII w. było osadą położoną na szlaku wiodącym z Krakowa na Ruś i Węgry. Miasto zostało lokowane przez Melsztyńskich w 1385 r. na prawie madge-burskim. Zachował się jego średniowieczny układ urbanistyczny z kwadratowym rynkiem i gotyckim **kościółem pw. św. Jakuba** z 1447 r.

Brzeski **Rynek** ma niepowtarzalny klimat. Wokół niego mieszczą się stylowe kamienice ze zdobieniami oraz kolorowymi elewacjami. Architektem jednej z nich był Teodor Talowski, zwany polskim Gaudim. Pośrodku Rynku stoi barokowa **figura Św. Floriana** z 1731 r., która jest jedną z najstarszych tego typu w regionie – wieczorne podświetlenie eksponuje jej walory. Klimatyczne lampy i ławki zdobią centrum miasta, a dodatkowo punktami świetlnymi oznaczono także mury dawnego ratusza.

Koziołki na Rynku w Brzesku

Historia koziołków z Brzeska od ponad 200 lat łączy się z pobliskim Browarem Okocim, założonym w 1845 r. przez Jana Ewangelistę Goetza. Koziołek znajduje się w herbie browaru. Po przeprowadzonej w 2011 r. rewitalizacji brzeskiego Rynku pojawiły się one obok nowej fontanny.

Koziołki okocimskie przy Rynku w Brzesku,
fot. Dominika Zaręba

NAJWAŻNIEJSZE IMPREZY LOKALNE:

- Biesiada Agroturystyczna (z konkursem kulinarnym i degustacją regionalnych potraw), *Porąbka Uszewska, lipiec*
- Święto Wikliny, *Isep, gmina Wojnicz, lipiec*
- Święto Grzyba, *Borzęcin, sierpień, www.swietogrzyba.pl*
- Międzynarodowy Turniej Rycerski „O złoty warkocz Tarłówny”, *zamek Dębno, wrzesień lub lipiec (miesiąc wydarzenia może się zmieniać)*
- Międzynarodowy Tabor Pamięci Romów, *Tarnów i okolice, lipiec, sierpień lub wrzesień*. Pierwszy Tabor zorganizowany został w lipcu 1996 r., 32 lata po tym, jak władze PRL zakazały Cyganom wędrowania po polskich drogach. Miał przypomnieć nie tylko tamten zakaz, lecz również zagładę narodu romskiego dokonaną przez hitlerowców; informacje: <https://muzeum.tarnow.pl>

Zespół pałacowo-parkowy Goetzów-Okocimskich

Założony pod koniec XIX w. park krajobrazowy przez Jana Albina Goetza i jego żonę hrabinę Zofię z Sumińskich jest usytuowany w pobliżu Browaru Okocim w Brzesku. Na powierzchni 40 ha rosną 43 gatunki drzew, w tym egzotycznych, oraz 12 gatunków krzewów. W centrum parku znajduje się neobarokowy **pałac Goetzów** w stylu wiedeńskim. Jak czytamy na stronie Gminy Brzesko: *Pałac został wybudowany w latach 1898–1900 przez króla piwa – Jana Albina Goetza-Okocimskiego i jego żonę Zofię z hrabiów Sumińskich w stylu neobarokowo-neorokokowym. Projektantami najstarszej części pałacu byli wiedeńscy architekci Ferdinand Fellner i Hermann Helmer. W latach 1908–1911 pałac został rozbudowany o część wschodnią według projektu Leopolda Simoniego, profesora wiedeńskiej Politechniki. Pałac i park są własnością prywatną.*

- Zwiedzanie Browaru Okocim organizuje Stowarzyszenie Miłośników Browaru Okocim, Brzesko, ul. Browarna 14, tel. +48 795 554 646, <http://www.smbokocim.pl>

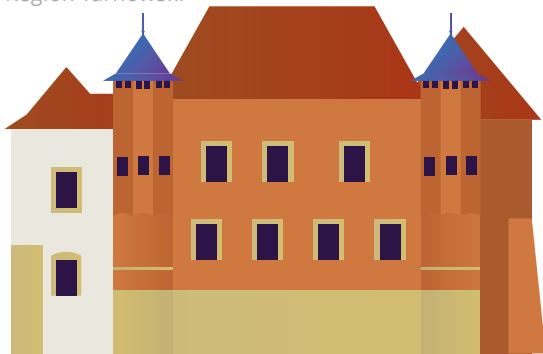
Pałac Goetzów w Brzesku,
fot. arch. Tarnowskiej Organizacji Turystycznej

Rodzina Goetzów

Rodzina z Bawarii, która osiadła w Czechach, a później w Galicji. Tutaj otrzymała tytuł szlachecki. **Jan Ewangelista Goetz** (1815–1893), założyciel Browaru Okocim, pierwsze doświadczenie piwowarskie zdobył w małym browarze swojego ojca, a później udoskonalał je w różnych zakątkach Europy – m.in. w Wiedniu. Znany był z działalności społecznej – ufundował w Okocimiu szkołę (projekt wspomnianego już Teodora Talowskiego), kościół i bibliotekę. Jego syn – **Jan Albin Goetz** (1864–1931) znany był jako Baron Jan Goetz Okocimski. Razem z żoną hrabiną Zofią z Sumińskich wybudował w pobliżu browaru kompleks pałacowy wzorowany na architekturze wiedeńskiej otoczony parkiem w stylu angielskim. Podobnie jak ojciec był przedsiębiorcą i filantropem, a także działaczem politycznym. Kolejny znany potomek rodu to **Antoni Jan Goetz** (1895–1962) – przemysłowiec i polityk, poseł na Sejm II Rzeczypospolitej. Ostatnią dekadę życia spędził w Kenii, prowadząc herbaciarnię. Został uwieczniony na portrecie Jacka Malczewskiego.

Zespół urbanistyczno-architektoniczny browaru w Brzesku - Okocimiu, fot. arch. Tarnowskiej Organizacji Turystycznej

Zamek w Dębnie

Późnogotycki zamek powstał w latach 1470–1480 w miejscu wcześniejszej warowni. Jego fundatorem był Jakub Dębiński herbu Odrowąż (1427–1490), kanclerz wielki koronny i kasztelan krakowski. obiekt jest perłą i wybitnym zabytkiem architektury możnowładczej. Rezydencja ma kształt nieregularnego czworoboku z wewnętrznym dziedzińcem. W 1586 r. zamek przeszedł renowację w stylu renesansowym. Jego ówczesnym właścicielem był sekretarz króla Stefana Batorego – Węgier Ferenc Wesselini. Kolejni właściciele remontowali rezydencję, jednak nie zmienili pierwotnej bryły i struktury warowni – byli to m.in. Tarłowie, Lanckorońscy, Rogawscy, Rudniccy, Spławscy i Jastrzębscy. *Uwagę zwracają gotyckie, renesansowe i barokowe portale. Budowlę wzniesiono w celach przede wszystkim reprezentacyjnych. Składa się ona z czterech części, połączonych drewnianym gankiem. Mury zamku zdobią kamienne płaskorzeźby o motywach roślinnych, geometrycznych i godła herbowe – czytamy na stronie gminy Dębno. Jedna z legend opowiada o Białej Damie na zamku. Była nią Tarłówna, córka pana zamku, która za nieposłuszeństwo ojcu została zamurowana żywcem.*

Kaplica Jastrzębskich,
fot. Kamil Sorocki

Zamek w Dębnie z lotu ptaka,
fot. Kamil Sorocki

Zwiedzając Dębno, zagłębimy na położony w pobliżu zamku zabytkowy cmentarz parafialny. W pobliżu głównego wejścia zobaczymy **kaplicę grobową Jastrzębskich**, ostatnich panów na zamku. Neogotycką kaplicę z 1906 r. zaprojektował słynny architekt i konserwator sztuki Jan Sas-Zubrzycki. Cennym zabytkiem Dębna jest także późnogotycki **kościół pw. św. Małgorzaty Panny i Męczenniczki**, wzniesiony na przełomie XV i XVI w. z fundacji Jakuba Dębińskiego. Wewnątrz zobaczymy siedem gotyckich portali, a na jednym z nich kartusz – czyli ozdobne obramowanie herbu Odrowąż Dębińskich.

- Muzeum Zamek w Dębnie (Oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie), Dębno 189, tel +48 14 665 80 35, <https://muzeum.tarnow.pl>

Duch Tarłówny

Legenda mówi o pięknej Tarłównie ze złotymi warkoczami, córce wojewody, która zakochała się w biednym dworzaninie i złożyła mu śluby wierności. Gdy ojciec się o tym dowiedział, kazał pannie wyjść za bogatego szlachcica. Ta się sprzeciwiła woli ojca, który – aby zmyć hańbę z rodzowego nazwiska, kazał ją za to zamurować wraz z posagiem w wieżycie przy zamkowej sali koncertowej, a jej ukochanego zgładził. Na początku XX w. znaleziono w tym miejscu szkielet oraz złoty warkocz. Skarbu nie było. Sam warkocz w czasie wojny zaginął. Według niektórych, w bezksiężycowe noce duch Tarłówny ukazuje się na zamku; widywano go ponoć jeszcze w ubiegłym stuleciu.

- źródło: www.zamkipolskie.net.pl

Dwór w Dołędze

Drewniany dwór szlachecki został wzniesiony w 1848 r. na planie podkowy przez Marię i Aleksandra Gunterów. Odegrał istotną rolę w czasie powstania styczniowego. Odbwały się tutaj tajne narady oraz przygotowywano plany przebiegu powstania. Podczas walk pełnił rolę sanitarną, udzielano w nim pomocy medycznej powstańcom. Był także ważnym punktem oporu w czasie II wojny światowej – przebywał tu Józef Rettinger (1888–1960), doradca Władysława Sikorskiego, literaturoznawca, pisarz i polityk, orędownik zjednoczonej Europy. Jak czytamy na stronie Muzeum Okręgowego w Tarnowie – Na przełomie XIX i XX w. w dołęskim dworze gościła często krakowska elita kultury i nauki polskiej: Adam Asnyk, Stanisław Wyspiański, Lucjan Rydel, prof. Michał Siedlecki i inni. Muzeum we dworze powstało dzięki staraniom jego ostatniej właścicielki, Jadwigi Wolskiej Tumidajskiej, członkini Armii Krajowej. Zwiedzając dwór, poznamy jego historię, zobaczymy wnętrza utrzymane w stylu połowy XIX w. – salon, jadalnię, sypialnię-salon, pokój Michała Siedleckiego i sypialnię kobiecą. Dwór otoczony jest parkiem, w którym znajduje się zabytkowa drewniana **kapliczka Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej**, najstarsza z czterech istniejących w parafii Zaborów. Wzniesiona została w roku 1849 przez rodzinę o patriotycznych tradycjach. Wiedzie do niej malownicza leśna alejka. Wewnątrz znajduje się gipsowa figurka Matki Boskiej oraz wizerunek jagiellońskiego orła z 1910 r.

W pobliżu dworu można także zobaczyć przeniesioną ze Skrzyszowa chatę skansenu budownictwa wiejskiego.

- Muzeum Dwór w Dołędze (Oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie), Dołęga 10, tel +48 14 671 54 14, <https://muzeum.tarnow.pl>

Rowerem
przez Przedgórze

Dwór w Dołędze,
fot. Kamil Sorocki

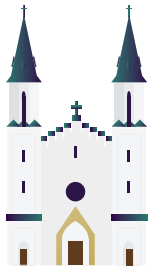

Wnętrze szlacheckiego dworu w Dołędze,
fot. Kamil Sorocki

Drewniana chata obok dworu w Dołędze,
fot. Kamil Sorocki

Świątynie projektowane przez Jana Sas-Zubrzyckiego

Na ziemi tarnowskiej zachowały się liczne ślady twórczości wybitnego architekta i konserwatora sztuki, Jana Sas-Zubrzyckiego (1860–1935), który był profesorem Politechniki Lwowskiej i członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, a dużą część życia spędził w Krakowie. W swoich pracach naukowych opisywał założenia polskiego stylu narodowego w architekturze. Projektował głównie w duchu neogotyku nadwiślańskiego, jest autorem projektów ponad 40 kościołów, przebudował także blisko 20 świątyń w Małopolsce, na Podolu i Bukowinie. Oto świątynie stworzone przez architekta na Przedgórzu:

- **kościół pw. św. Andrzeja w Porąbce Uszewskiej** z lat 1914–1918 zbudowano z cegły z wykorzystaniem kamienia i betonu. Świątynia jest eklektyczna z elementami neogotyku i neoromanizmu. Piękne witraże zostały wykonane w Krakowskim Zakładzie Witrażów S.G. Żeleński.
- **bazylika pw. św. Marii Magdaleny i Stanisława Biskupa w Szczepanowie** z 1914 r. Neogotycka świątynia z cegły wyróżnia się strzelistą wieżą, która kryje dwa dzwony z XVI w. Architekt zaprojektował także ołtarz główny.
- **kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła w Szczurowej**, zbudowany został w latach 1887–1893. Neogotycką świątynię murowaną wyróżniają dwie symetryczne wieże zwieńczone ostrosłupowymi hełmami. Otoczona jest zabytkowymi lipami i murem z kamienia pińczowskiego. W bocznym ołtarzu można zobaczyć cenną figurę zwaną Madonną Szczurowską z ok. 1500 r. Polichromię zaprojektował sam Jan Matejko.
- **kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Borzęcinie** został przekształcony i rozbudowany zgodnie z projektem Jana Sas-Zubrzyckiego w latach 1912–1917. Jest to budowla eklektyczna z widocznymi pozostałościami architektury barokowej oraz neorenesansową fasadą. Charakterystyczną wieżę z dachem hełmowym, podzieloną na kilka kondygnacji ukończono w 1922 r.

Kościół pw. św. Andrzeja w Porąbce Uszewskiej, fot. Dominika Zaręba

- **kościół pw. Matki Boskiej Anielskiej w Bielczy** budowano w latach 1906–1908. Murowana świątynia ma styl eklektyczny z elementami neogotyckimi i neoromańskimi. W bryle wyróżnia się kwadratowa wieża przylegająca do nawy bocznej.
- **kościół pw. NMP Wniebowziętej w Wietrzychowicach** powstał w latach 1917–1924. Neogotycką świątynię wzniesiono z cegły i kamienia. Wysoka kwadratowa wieża składa się z trzech kondygnacji i przykryta jest ostrosłupowym hełmem. Bogate detale architektoniczne neogotyckie i eklektyczne wyróżniają projekty Jana Sas-Zubrzyckiego. Witraże figuralne powstały w Krakowskim Zakładzie Witrażów S.G. Żeleński.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Borzęcinie, fot. Dominika Zaręba

Nowa Zagroda – Muzeum Wincentego Witosa,
fot. Kamil Sorocki

Wnętrze Muzeum Wincentego Witosa,
fot. Kamil Sorocki

Dom – Muzeum Wincentego Witosa w Wierchosławicach

Wierchosławice są nierozdzielnie związane z Wincentym Witosem. To tu przyszedł na świat i spędził dzieciństwo najśłynniejszy przywódca ruchu ludowego i trzykrotny premier II RP. Muzeum Wincentego Witosa to oddalone o pięćset metrów dwie zagrody, tzw. „Stary Dom” – dwustuletnia chłopska chałupa kryta strzechą (miejsce urodzenia i dzieciństwa Witosa) oraz „Nowa Zagroda” – pięć budynków drewnianych krytych dachówką, położonych obok siebie w układzie czworokąta, w skład których wchodzi dom mieszkalny, stajnia, dwie stodoły oraz piwnica z nadbudową. W domu znajduje się kuchnia z piecem chlebowym obsługiwanym z sieni, gabinet Witosa z jego biurkiem i innymi pamiątkami, pokój, w którym mieszkała córka Witosa wraz z mężem, oraz pokój pani domu, czyli żony Wincentego Witosa. W Dużej Stodole zgromadzono przedmioty i narzędzia rolnicze używane na wsi w II połowie XIX w., zaś w Małej zebrano przede wszystkim historyczne sztandary ludowe oraz kilka innych eksponatów, takich jak wieńce dożynkowe.

- Muzeum Wincentego Witosa (Oddział Muzeum Okręgowe w Tarnowie), Wierchosławice 698, tel +48 14 679 70 40, <https://muzeum.tarnow.pl>

Rowerem
przez Przedgórze

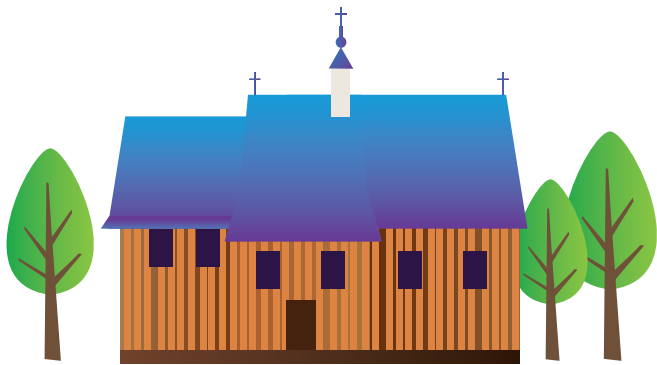
Wincenty Witos (1874–1945)

Urodzony w Wierchosławicach trzykrotny premier II Rzeczypospolitej, przywódca ruchu ludowego, polityk skazany prawomocnym wyrokiem za działalność w organizacji opozycyjnej. Ubogi chłop z Galicji, który dzięki uporowi i ambicji stał się mężem stanu. Patriotą – w czynach, a nie tylko w słowach. Człowiek nieprzeciętny i ponadprzeciętnie oddany Polsce. Równie ciekawy jest portret Witosa – osoby prywatnej.

- „Wincenty Witos”, Małgorzata Olejniczak, Wyd. Buchmann

Miejsce urodzenia Wincentego Witosa,
fot. Kamil Sorocki

Skarby Wojnicza

W średniowieczu Wojnicz był grodem kasztelańskim, który strzegł dunajeckiego odcinka szlaku handlowego biegnącego na Węgry. Nazwa miasta wywodzi się od słowa „woj” – oznaczającego członka drużyny książęcej. Wojnicz należy do najstarszych miast w południowo-wschodniej Polsce, lokowany między 1239 a 1278 r. O randze miejsca świadczy zjazd możnowładztwa małopolskiego w 1239 r. zorganizowany z okazji powitania Kingi, córki króla węgierskiego, późniejszej żony Bolesława Wstydliwego. Kiedy w 1394 r. królowa Jadwiga odwiedziła Wojnicz, liczył on około 400 mieszkańców. Na przełomie XIV i XV w. miały miejsce wylewy Dunajca, co doprowadziło do zmiany koryta rzeki, w której zakolu powstała wieś Isep.

Wały Kasztelańskie w Wojniczu są relikdami średniowiecznego grodu kasztelańskiego, położonego wśród bagnisk i rozlewisk Dunajca. Znaczną część tego ogromnego założenia obronnego zniszczyła bezpowrotnie kapryśna rzeka. Fortyfikacje powstały w XI w. Zostały rozbudowane w XIII–XIV w. Składały się z trzech stycznych obwodów w formie wału. Do dziś widoczny jest odcinek południowo-wschodni. Z wałami związany był system fos.

W pobliżu zabytkowego **Rynku w Wojniczu**, przy ul. Leonarda zachowała się perełka architektury drewnianej – **kościół pw. św. Leonarda**, konstrukcji zrębowej, oszalowany, kryty gontem, prawdopodobnie z drugiej połowy XVI w. Ta jednonawowa świątynia zachowała w niemal niezmienionym stanie pierwotną strukturę gotycką. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na obraz św. Kingi namalowany przez Floriana Cynka, współpracownika Jana Matejki.

Kościół pw. św. Leonarda w Wojniczu,
fot. Kamil Sorocki

W kamienicy przy Rynku pod nr 29 mieści się **Izba Regionalna im. ks. Jana Królikiewicza** prezentująca historię miasta oraz wnętrze domu mieszczańskiego i ekspozycję poświęconą historii chleba i rzemiosła.

Najbardziej emblematycznym zabytkiem architektury świeckiej w Wojniczu jest **Pałac Dąbskich** z 1876 r. otoczony parkiem dworskim. Do zespołu pałacowego należą także wartownia – kordegarda, willa z okresu międzywojennego oraz zegar słoneczny. We dworze spotykała się miejscowa szlachta planująca powstanie styczniowe.

► Izba Regionalna im. ks. Jana Królikiewicza,
Wojnicz, Rynek 29, tel. +48 14 679 00 64

► więcej informacji o mieście na stronie: www.wojnicz.pl

Pałac Dąbskich,
fot. Kamil Sorocki

Radłów z lotu ptaka,
fot. Kamil Sorocki

Radłów

Radłów jest dawną wsią biskupów krakowskich. Jego nazwa pochodzi prawdopodobnie od radła – narzędzia rolniczego. Radłowski trapezowy Rynek powstał na przełomie XVII i XVIII w. przy głównej ulicy na wprost ogrodu pałacowego, gdzie do dzisiaj zachował się piękny klasycystyczny pałac z ok. 1830 r. Zabudowę Rynku tworzyły drewniane domy podcieniowe, a wokół niego działało wiele karczm. Przy Rynku stoi pomnik Tadeusza Kościuszki z 1911 r. oraz współczesna rzeźba przedstawiająca symbol miasta – lwa z lirą. *Lew dobrze tkwi w kulturze średniowiecznej, przede wszystkim rycerskiej, ale nie tylko. Jego użytek artystyczny wywodzi się ze średniowiecznych bestiariuszy, symbolizuje sobą waleczność, dzielność, ale także takie cechy jak wierność, poczucie godności i swobody* – przekonywał historyk prof. Józef Szymański urodzony w Wojniczu.

Najstarszym zachowanym zabytkiem jest **kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela**, wielokrotnie przebudowywany. Świątynia została ufundowana przez biskupa krakowskiego Jana Grota w 1337 r. Nawiązuje do tego wydarzenia centralna płaskorzeźba – pośrodku św. Jan Chrzciciel, po lewej fundator, biskup krakowski Jan Grot ofiarujący patronowi model kościoła. Jest to obiekt gotycki z elementami barokowymi i neogotyckimi. Zniszczony w czasie I wojny światowej został odbudowany i rozbudowany według projektu Karola Stryjeńskiego – znanego architekta, rzeźbiarza i dyrektora Państwowej Szkoły Przemysłu Drzewnego w Zakopanem.

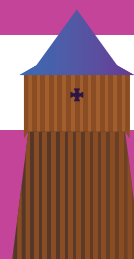

Więcej informacji o mieście na stronie:
www.wojnicz.pl/gorze

Radłowski lew,
fot. Kamil Sorocki

INNE CIEKAWIE MIEJSCA PRZEDGÓRZA

- **kościół pw. św. Sebastiana w Strzelcach Wielkich** – zabytek położony na Szlaku Architektury Drewnianej z lat 1784–1785, konstrukcji zrębowej, oszalowany. Przy kościele przykuwa uwagę drewniana dzwonnica konstrukcji słupowej. Jego wyposażenie jest głównie późnobarokowe i rokokowe z XVIII w. W Strzelcach Wielkich znajduje się także XIX-wieczny dwór szlachecki należący pierwotnie do rodu Ossolińskich.
- **zabytkowe założenie Rynku w Uściu Solnym** lokowanym przez Kazimierza Wielkiego w 1360 r. Niegdyś był to ważny nadwiślański port załadunkowy dla soli z kopalni soli transportowanej do Gdańska. W okolicach Rynku zachowały się drewniane domy zrębowe i zabytkowe stodoły.
- **zespół zabudowy drewnianej w Mokrzyskach** obejmuje pozostałości długich szeregów drewnianych chat zwróconych szczytami do drogi, prezentujących ulicowy układ zabudowy.

OFERTA EDUKACYJNO-KULTURALNA

Pasieka Produkcyjna „Pszczeli Raj” im. Dr Wandy Ostrowskiej, Stacja Naukowo-Badawcza w Borzęcinie

Miejsce z bogatą ofertą zajęć edukacyjnych w zakresie pszczelarstwa i pszczół, dla wszystkich pokoleń. Można tu także zakupić miód ekologiczny oraz cenny wosk pszczeli bez antybiotyków i środków chemicznych.

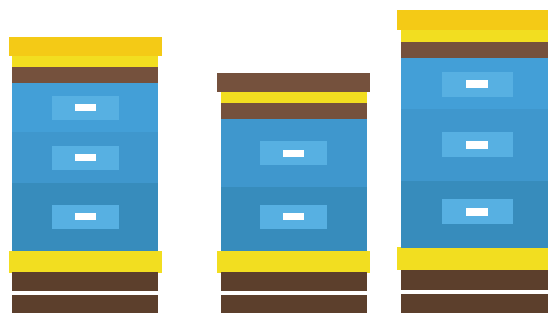
- ▶ Borzęcin 728a, tel. +48 510 120 170,
www.pasiekapszczeliraj.pl

Lekcje muzealne w Oddziałach Muzeum Okręgowego w Tarnowie

Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach organizuje zajęcia edukacyjne pt. „Spacer z premierem” oraz różne warsztaty muzealne, np. W wiejskiej skrzyni (o obrzędach i zwyczajach małopolskiej wsi z początku XX w.), Wspomnienia ze szkolnej ławy (opowieść o szkole wiejskiej z dawnych lat) i in.

W Muzeum Zamek w Dębnie odbywają się lekcje muzealne i zajęcia w terenie przybliżające życie w średniowiecznym zamku – np. Zanim giermek stał się rycerzem, Tajemnice zamkowej kuchni i spiżarni, Dawno, dawno temu... Legendy o Dębnie i in.

- ▶ Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach, Wierzchosławice 698, tel. +48 14 679 70 40
- ▶ Muzeum Zamek w Dębnie, Dębno 189, tel. +48 +48 14 665 80 3
- ▶ <https://muzeum.tarnow.pl>

Galeria Findrówka w Wojniczu

Galeria powstała w 2011 r. w zabytkowej kamienicy obok Izby Regionalnej. Jej ideą jest prezentowanie i upowszechnianie wiedzy o sztuce współczesnej.

- ▶ Wojnicz, Rynek 29, tel. +48 14 631 98 43

Miasteczko Rowerowe w Dębnie

Miasteczko rowerowe jest miniaturą miejskiego centrum, przedstawia ulice, skrzyżowania, ronda i znaki drogowe. To świetne miejsce, gdzie dzieci i młodzież oswoją się z warunkami bezpiecznego zachowania na drodze.

- ▶ Obiekt na otwartym powietrzu w centrum Dębna, w pobliżu szkoły

Gminne Centrum Kultury w Wierzchosławicach

GCK organizuje wiele ciekawych wydarzeń kulturalnych – koncerty, debaty oksfordzkie, warsztaty, a także współorganizuje rajdy rowerowe i spływy kajakowe Dunajcem etc.

- ▶ GCK, Wierzchosławice 39a, tel. +48 14 657 57 57

Ogród Hortiterapii w Jadownikach Mokrych, gm. Wietrzychowice

Przechadzka ścieżką sensoryczną pobudza zmysły poprzez obserwowanie roślin, wdychanie aromatu ziół i kwiatów oraz wsłuchiwanie się w odpężające dźwięki ogrodu. Powstały tu rabaty pięciu zmysłów – wzrokowa, słuchowa, dotykowa, zapachowa i smakowa.

- ▶ Ośrodek Opiekuńczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, Jadowniki Mokre 340, tel. +48 14 644 13 03, www.jadowniki.caritas.pl

Zamek w Dębnie organizuje lekcje muzealne,
fot. Kamil Sorocki

KONIECZNIE MUSISZ SPRÓBOWAĆ

- potraw z fasoli Piękny Jaś. Jej nasiona należą do największych w obrębie gatunku fasoli wielokwiatowej. Uprawiana jest w jedenastu gminach Małopolski, w tym gminach Wietrzychowice i Wojnicz. Posiada oznaczenie chronionej nazwy pochodzenia Unii Europejskiej. Jedną z popularniejszych potraw tego terenu są pierogi z fasoli Piękny Jaś;
- regionalnych potraw z Przedgórza serwowanych podczas lokalnych imprez. Podstawowymi składnikami są kasze, suszone owoce, groch, kiszona kapusta i ziemniaki. Warto sięgnąć po książkę kucharską wydaną przez Lokalną Grupę Działania „Kwartet na Przedgórzu”;
- wojnickich kukiełków, które kształtem przypominają wrzecionowate strudelki ozdobione kwiatkami z ciasta, z widocznymi na przekroju ziarenkami kminku lub czarnuszki. Znajdują się na liście produktów tradycyjnych województwa małopolskiego. Tradycja wypiekania wojnickich kukiełek sięga pierwszej połowy XIX w. Stanisław Jachowicz (1796–1857), poeta i bajkopisarz wspominał: *Wojnicz miasto nad Dunajcem w Galicji na trasie do Wiednia mil 9 od Krakowa, tu piekarze mają szczególniejszy sposób wypiekania nader smacznych podłużnych strucelek, które zowią kukiełkami, przyjeżdżając przez Wojnicz, niepodobna się oprzeć chęci kupienia kukiełek wojnickich.*

*Wojnickie kukiełki od dawna już słyną;
Pamiętam, gdym jeszcze był małą dzieciną,
Wojnickie kukiełki, przysmaczek dla dzieciak,
Na boku esiki, a na środku kwiatek,
Ten kwiatek był z ciasta zrobiony misternie;
Ja sam te strudelki lubiłem niezmiernie.
Raz takich kukiełek dwanaście kupiono.
I nim je schowano, na stole złożono;
A Henryś porywa esiki i kwiatki,
I jakby niewinny, w pokoju siadł matki.
Już zacząć miał ucztę, zdobywszy dobywa,
Wtem jakiś głos silny z serca się odzywa:
„Źleś zrobił, sam wyznaj.” I poszedł do matki,
I złożył nietknięte esiki i kwiatki.*

**Stanisław Jachowicz,
„Wojnickie kukiełki”**

Kasza jaglana zapiekana z jabłkami – przepis Stefanii Kwaśniak z Borzęcina

- 25 dag kaszy jaglanej
- 2 dag masła
- 1/4 litra mleka
- 1/4 litra wody
- szczypta soli, cukier do smaku, 50 dag jabłek, konfitura do polania

Kaszę starannie płuczemy, by nie była gorzka. Zagotowujemy wodę z mlekiem, dodajemy masło i sól. Wsypujemy kaszę, podgotowujemy, słodzimy. Kaszę dzielimy na trzy części. Ścieramy jabłka. Dno rondelka smarujemy masłem. Wykładamy pierwszą część kaszy, ściśle ubijając, na wierzch kładziemy starte jabłka posypane połową cukru. Teraz jabłka przykrywamy drugą warstwą kaszy, czynność powtarzamy raz jeszcze, układając jabłka i trzecią warstwę kaszy. Zapiekankę wstawiamy do piekarnika. Gdy boki lekko się zrumienią, wyciągamy, polewamy konfiturami.

► źródło: „Smaki Przedgórza”, Paweł Piszczek, LGD Kwartet na Przedgórzu: www.kwartetnapredgorzu.pl

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Polecane noclegi i obiekty gastronomiczne

BRZESKO

Szyszkarnia Restauracja & Hotel (dania kuchni staropolskiej), Brzesko, ul. Piastowska 8, tel. +48 14 663 51 44, www.szyszkarnia.com

Restauracja Pawilon (w budynkach dawnego Teatru letniego z 1902 r.), Brzesko, ul. Wesoła 4, tel. +48 14 663 17 61, www.pss-brzesko.com/pawilon

Bar Smakosz, Brzesko, ul. Sobieskiego 10, tel. +48 14 663 08 24, www.pss-brzesko.com

Restauracja Pałac Goetz, Brzesko, ul. Barona Jana Gotza 6, tel. +48 14 686 56 00, <https://palacgoetz.pl>

Szkolne Schronisko Młodzieżowe, Brzesko, ul. Piastowska 2b, tel. +48 663 00 63, www.pce-brzesko.pl/ssm

WOJNICZ, SUFCZYN, PORĄBKA USZEWSKA, DĘBNO

Nasz Młyn (pokoje gościnne i restauracja), Sufczyn 306, tel. +48 14 300 01 33, <https://naszmlyn.pl>

Restauracja Essencia, Wojnicz, ul. Nadbrzeżna 3, tel. +48 14 679 08 92, <http://essencia-wojnicz.pl>

Cukiernia Sama Słodycz, Wojnicz, Rynek 23, tel. +48 570 373 070

Gospodarstwo Agroturystyczne Na Kuźniku, Porąbka Uszevska 360, tel. +48 601 302 360

Kawiarnia – Lodziarnia Śmietankowy Bzik, Porąbka Uszevska 1069

Zajazd Porąbka, Porąbka Uszevska 63, tel. +48 14 665 68 88

Restauracja Pod Jesionami, Dębno 6A, tel. +48 14 66 58 016, <http://podjesionami.com.pl>

Wojnickie kukielki,
fot. arch. Lokalnej Grupy Działania Dunajec-Biała

PRZYBORÓW, BORZĘCIN, DOŁĘGA, RADŁÓW, WIERZCHOSŁAWICE

Noclegi u Zosi, Wał-Ruda 100, tel. +48 517 025 065

Agroturystyka Stawówka, Przyborów 2a, tel. +48 14 684 72 33

Agroturystyka Leśna Zagroda, Przyborów 298a, tel. +48 14 684 72 32

Restauracja Stary Młyn, Borzęcin 498A, tel. +48 668 126 200, <https://stary-mlyn.business.site>

Noclegi Radłów, Niwka 238, tel. +48 880 755 427, www.noclegiradlow.pl

Restauracja Radłowska, Radłów, Zakościele 1, tel. +48 604 454 468

Pole namiotowe Dołęga, Dołęga bez nr, kontakt przez Tarnowskie Centrum Informacji: www.it.tarnow.pl

GCK Wierzchosławice Hotel i Restauracja, Wierzchosławice 39a, tel. +48 14 657 57 57, www.kultura.wierzchoslawice.pl

Dojazd transportem publicznym

- 1 Najwygodniejszy i najszybszy jest dojazd PKP – kolejami regionalnymi dotrzemy od strony Krakowa i Rzeszowa z rowerem do punktów startowych naszych mikrowycieczek;
- 2 stacje kolejowe: Brzesko Okocim, Biadoliny, Sterkowiec, Bogumiłowice. Należy jednak zawsze sprawdzać rozkład jazdy, gdyż w niektórych godzinach na odcinkach trasy może funkcjonować komunikacja zastępcza – autobusowa, wtedy utrudniony jest dojazd z rowerem.

Lektury na drogę

- 1 „Tarnów i region na weekend”, Mapa turystyczna 1: 100 000, Tarnowskie Centrum Informacji, Tarnowska Organizacja Turystyczna, Wyd. Compass (dostępna m.in. w Tarnowskim Centrum Informacji)
- 2 „Wincenty Witos”, Małgorzata Olejniczak, Wyd. Buchmann
- 3 „Jan Sas-Zubrzycki. Architekt, historyk i teoretyk architektury”, Jerzy Wowczak, Historia Iagiellonica
- 4 „Bajki i powiastki, Wojnickie kukiełki”, Stanisław Jachowicz, WolneLektury.pl
- 5 „Smaki Przedgórza”, Paweł Piszczek, książka kulinarna do pobrania na stronie LGD Kwartet na Przedgórzu: www.kwartetnapredgorzu.pl

Fasola Piękny Jaś,
fot. Bożena Wojtanowska

Zobacz i posłuchaj

- ▶ Muzeum Dwór w Dołędze, Muzeum Okręgowe w Tarnowie: <https://youtu.be/GnY-skPx4No>
- ▶ Zamek w Dębnie, Dębińskie Centrum Kultury: <https://youtu.be/22dr-ZSJ0Ks>
- ▶ Dov Landau, Moje Brzesko, Stowarzyszenie Pamięć i Dialog. Były mieszkaniec Brzeska, ocalały z Zagłady Dov Landau wspomina czasy dzieciństwa, chodząc ulicami swojego rodzinnego miasta: <https://youtu.be/hUF5xwZ1IU>.
- ▶ Antoni Jan Goetz Okocimski i jego przodkowie: <https://youtu.be/cdzlJbxAPqk>
- ▶ Borzęcin: Pomordowani Romowie upamiętnieni: <https://youtu.be/nOloelcTAvQ>
- ▶ Filmy dokumentujące Tabor Pamięci Romów

Punkty info w okolicy

Tarnów – Tarnowskie

Centrum Informacji,

ul. Rynek 7, tel. + 48 14 688 90 90,

centrum@it.tarnow.pl,

www.it.tarnow.pl

Autorzy ekowycieczki:

Jan Czaja, Dominika Zaręba,
Jarosław Tarański, Piotr Kołodziej

Pomysł ekopakietów:

Dominika Zaręba

Redakcja i korekta:

Barbara Sadurska

Opieka ekspercka:

Dorota Skotnicka

Konsultacja merytoryczna:

Małgorzata Czapla, Dominika Osiak,
Anna Woźniak-Lubaś

Projekt graficzny:

Diana Jabłońska

Zdjęcia:

Kamil Sorocki, Dominika Zaręba,
Piotr Kołodziej, Jarosław Tarański,
Bożena Wojtanowska, Jagoda Ostrowska,
archiwum Tarnowskiej Organizacji
Turystycznej i LGD Dunajec-Biała

Fundusz
Partnerstwa

Projekt pt. „Małopolska Ekoturystyka - zrównoważony rozwój turystyczny regionu” jest realizowany przez Fundusz Partnerstwa jako część Programu EkoMałopolska. Jego celem jest promocja regionu w sposób zrównoważony, odpowiedzialny i jak najmniej inwazyjny dla środowiska naturalnego oraz zakładający autentyczne zainteresowanie jego bogactwem i dziedzictwem.

MAŁOPOLSKA

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

informacje praktyczne:
stan na grudzień 2020 r.